

Κείμενο 1

[Γιατί διαβάζει ο Χάρολντ Μπλουμ]

Το ακόλουθο απόσπασμα είναι από το ομώνυμο άρθρο του Χαράλαμπου Γιαννακόπουλου στο ηλεκτρονικό περιοδικό Χάρτης, τεύχος 39, δημοσιευμένο τον Μάρτιο του 2022.

Όπως κάθε τέχνη, έτσι και η ανάγνωση έχει τις μεθόδους και τους περιορισμούς της, τους κανόνες και τους δασκάλους της, τόσο διαφορετικούς μεταξύ τους, ώστε συχνά ο απλός αναγνώστης απορεί πώς είναι δυνατόν να υπάρχουν απόψεις σε τέτοιο βαθμό αντιτιθέμενες για μια τόσο φυσική λειτουργία, όπως είναι το διάβασμα ενός βιβλίου. Κι όμως ο αναγεννησιακός αναγνώστης που περιγράφει ο Μακιαβέλι¹ απέχει από την κοινή αναγνώστρια της Βιρτζίνια Γουλφ², όσο και ο ηδονικός αναγνώστης του Μπόρχες³ από τον απαιτητικό του Τζορτζ Στάινερ⁴ και αυτός από τον μοναχικό αναγνώστη του Χάρολντ Μπλουμ⁵. Ο τελευταίος, για παράδειγμα, επιμένει πάντα στη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ του αναγνώστη και του συγγραφέα, ενώ ο Στάινερ προτάσσει τη σχέση του αναγνώστη με το βιβλίο [...].

Η ανάγνωση, για τον Μπλουμ, είναι μια μοναχική δραστηριότητα, μια εγωιστική, σε μεγάλο βαθμό, δραστηριότητα, με την έννοια ότι δεν διαβάζουμε για να κάνουμε καλύτερο τον κόσμο, δεν διαβάζουμε για να προσφέρουμε στους άλλους, δεν διαβάζουμε για χάρη κάποιας ορθοπολιτικής συλλογικότητας ή για την εξάλειψη της εκμετάλλευσης και των ανισοτήτων. Διαβάζουμε για εμάς, για να διερευνήσουμε, να γνωρίσουμε και να συγκροτήσουμε τον εαυτό μας. Με την ανάγνωση επέρχεται η βαθιά γνώση και η ενδυνάμωση του εαυτού: «Υπάρχουν πτυχές του εαυτού σας που δεν θα τις γνωρίσετε εντελώς μέχρι να γνωρίσετε, όσο καλύτερα μπορείτε, τον Δον Κιχότη και τον Σάντσο Πάντσα».

¹Νικολό Μακιαβέλι (1469 - 1527), Ιταλός διπλωμάτης, πολιτικός, ιστορικός, ανθρωπιστής και συγγραφέας της περιόδου της Αναγέννησης.

²Βιρτζίνια Γουλφ (1882 - 1941), Αγγλίδα μυθιστοριογράφος και δοκιμιογράφος.

³Χόρχε Λουίς Μπόρχες (1899 - 1986), Αργεντινός συγγραφέας

⁴Φράνσις Τζόρτζ Στάινερ(1929 – 2020), Ιταλο-Αμερικανός καθηγητής, κριτικός λογοτεχνίας, δοκιμιογράφος, φιλόσοφος, μυθιστοριογράφος.

⁵Χάρολντ Μπλουμ (1930 – 2019), διάσημος Αμερικανός κριτικός λογοτεχνίας.

Αυτή ακριβώς είναι και η πρωταρχική ανταμοιβή της ανάγνωσης. Όχι η μόνη, ωστόσο. Γιατί, ταυτόχρονα με την εμπάθυση στην εσωτερικότητά μας, μέσω των βιβλίων γνωρίζουμε τον κόσμο και τους ανθρώπους γύρω μας. «Δίχως τη βοήθεια του Σαίξπηρ και του Τσέχοφ, ίσως ποτέ να μην μπορούσαμε να δούμε αυτό που πραγματικά υπάρχει». Αφού είναι δεδομένο πως στη ζωή μας δεν θα μπορέσουμε να συναντήσουμε όσους ανθρώπους θα θέλαμε και να βιώσουμε όσες καταστάσεις ονειρευόμαστε, το βιβλίο γίνεται η βασιλική εναλλακτική οδός προς αυτή την εμπειρία κι η ανάγνωση ένα παράθυρο προς τον κόσμο και μια πράξη επικοινωνίας με τον άλλο, με τον συγγραφέα πρωτίστως και μέσω αυτού με κάθε άλλον άνθρωπο.

Να πώς συνοψίζει την αναγκαιότητα και την ωφέλεια της ανάγνωσης ο ίδιος ο Μπλουμ, προσθέτοντας ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο: «Διαβάζουμε βαθιά για διάφορους λόγους, οι περισσότεροι γνωστοί: γιατί δεν μπορούμε να γνωρίσουμε βαθιά όσους ανθρώπους θα θέλαμε να γνωρίσουμε· γιατί θέλουμε να γνωρίσουμε καλύτερα τους εαυτούς μας· γιατί ζητάμε τη γνώση, όχι μόνο του εαυτού μας και των άλλων, αλλά του κόσμου γενικότερα. Ωστόσο, το πιο ισχυρό, το πιο αυθεντικό κίνητρο μιας βαθιάς ανάγνωσης των έργων του πολύπαθου πλέον κανόνα είναι η αναζήτηση μιας δύσκολης απόλαυσης». Αυτή η απαιτητική τέρψη έρχεται σε κάθε περίπτωση πρώτη – τόσο για τον Χάρολντ Μπλουμ όσο και για κάθε πραγματικό αναγνώστη – όταν πιάνει στα χέρια του ένα βιβλίο. Και μόνο όταν υπάρχει αυτή, μπορεί να έρθουν και όλα τα άλλα.

Κείμενο 2

Not enough memory

Το ποίημα της Όλγας Παπακώστα (1966 -) ανήκει στη συλλογή «Όχι ακόμη Κάρμεν», εκδόσεις Πατάκης, 2013.

Κάποτε μου υπαγόρευε η Μούσα
στίχους ενώ κοιμόμουν στην βεράντα.
Ήμουν μικρή, αποστήθιζα τα πάντα
και τα κατέγραφα μόλις ξυπνούσα.

Ήξερα τότε τι θα πει ελπίδα.
Είχα πολλά χαρτιά, πολλά μολύβια.
Οι λέξεις ήταν χρήσιμα σωσίβια.
Τις στοίχιζα με τάξη στη σελίδα

κι όταν πνιγόμεουν, τρέχαν να με σώσουν
απ' τις κακές νεράιδες και τους δράκους
που δεν μπορούσαν πια να με σκοτώσουν.

Τώρα αγρυπνώ κι η Μούσα μου κοιμάται.
Γράφω και σβήνω πλάι σ' άδειους λάκκους
που τους γεμίζει με αίμα όταν θυμάται.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είδους δραστηριότητα είναι η ανάγνωση για τον Χάρολντ Μπλουμ και ποιοι είναι οι σκοποί της (Κείμενο 1); Η απάντησή σου να έχει έκταση 50-60 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1^η παράγραφος του Κειμένου 1 περιλαμβάνει στην οργάνωσή της και αντιθετικά ζεύγη. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4); Ποιους στόχους εξυπηρετούν για τη νοηματική συνεκτικότητα της παραγράφου και του Κειμένου (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζονται: δύο σημεία με άνω-κάτω τελεία, ένα σημείο με εισαγωγικά, ένα σημείο με άνω τελείες και ένα σημείο με διπλές παύλες. Να καταγράψεις αυτά τα σημεία (μονάδες 5) και να αναφερθείς στο ρόλο που εξυπηρετεί το καθένα από αυτά (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων να παρουσιάσεις -τεκμηριωμένα, με αναφορές στο κείμενο- τον ρόλο του λόγου στη ζωή του ποιητικού υποκειμένου. Ποια είναι η προσωπική σου στάση απέναντι στη λογοτεχνία;

Μονάδες 15